№ 1 Ausgabe A.

HOMAN

Biełaruskaja Wilenskaja czasopiś

wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Zawalnaja 7.
Adres administracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

Cena s pieresyłkaj i dastaŭkaj da chaty.

na 1 hod—4 m. 80 fen., na ½ hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

Cena Abwiestak

na 4-aj staranie sa radok drobnymi literam —25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

№ 1 (197) Hod III. Wilnia. 1 studnia 1918 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

Z NOWYM HODAM!

31 śniežnia.

Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaho: Anhlickije nastupleńnia na poŭnačy ad darohi Bessinge-Staden adbity. Pry Huluš i Lens wostryje minamiotnyje bitwy. Na paŭdni ad Markojn i na poŭnačy ad La Wakri my šturmam zdabyli pazycii. Kontratakami woraham udałosia adabrać nazad čaść utračenaho abšaru. My ŭziali ŭ pałon 10 aficeraŭ i 365 sałdataŭ.

Italjanski teatr.

Paśla silnaj artyleryjskaj i minamiotnaj padhatoŭki francuzy paabiedzi ŭwarwalisia na čaść pazycij na chrybcie Tomba.

BERN. Za francuska-anhlickim frontam pačałasia pierestanoŭka sajužnickich wojsk. Z hetaj pryčyny padaroža na front francuskich deputataŭ adłožena na 6 lutaho.

HAAGA. «Manchester Guardzian» piše:

«Kali my wywiadziem našy wojski z niamieckich kołonij u Afrycе, s Palestyny i Mesopotamii, tady niemcy woźmuć swaje z zaniatych imi ziamiel. Inačej my majem pierad saboj ješče dwa hady wajny, — bo piarad 1919 h: amerykanskije wojski nie prybuduć na front. „Morning Post“ piše: «Kamisija dziela naboru rekrutoŭ pryniała rezolucijn, predłahajučy anhlickamu uradu zawiaści wajennuju pawinnaść i ŭ Irlandzii; ad hetaho čysło rekrutoŭ uzraście da miljona.

ŽENIEWA. „Morting Post“ nakazuje s Peciarburha, što ad taho čećwiera rasiejskaja hranica začyniena dla anhlickich i amerykanskich paddanych.

Rasiejski rewolucyonier Čyčeryn, katoraho areštawali i katory byŭ naznačen rasiejskim uradam za rasiejskaho pasła ŭ Anhlii, dahetul nia wypuščen. Praŭda, Llojd Džoržd suliŭ jamu wolu, ale wajennaje ministerstwo, jak piša: „M. G.“, „zrabiło zwalnieńnie Čyčeryna niemahčymym“. S pryčyny hetaho wyrašeńnia jošc padazreńnie, što s Čyčerynym u Anhlii niešto zdaryłosia.

ŽENIEWA. Pieciarburski karespandent „Temps“ nakazuje, što mirnaja prahrama bolšewikoŭ i socyał-rewolucyoneraŭ rožnicca tolki ŭ niekatorych pytańniach ab taktycе. [illegible] nijakaj sporki, što prohrama bolšewikoŭ budzie pryniata ustanoŭčym sejmam.

LUGANO. Uradowaje ahienctwo Stefani apawieščaje, što adkaz Itali na rasiejskaje predłažeńnie mira dahetul nima. Urad budzie pastupać tolki u zhodzi sa swaimi sajužnikami.

BERN. Rasiejski pasoł Girs adbyŭ naradu z italjanskim pasłom Sonnino i s pasłami anhlickim i francuskim a paśla wyjechaŭ u Paryž.

PIECIARBURH. (P.T.A). Wiestka ab abmienie dumkami miž niameckaj deputacijej i rasiejskimi žurnalistami — falšywaja.

BERN Z Wašyngtona nakazujuć, što Stats-sekretar Lansteng skazaŭ, što rasiejskaje mirnaje predłaženńia zmienić stanowišče Złučanych Štataŭ.

PIECIARBURH. (P.T.A.). U dekreci ab addačy bankaŭ hasudarstwu, miž inšym, haworycca:

„Dziela sprawiedliwaj orhanizacii hramadzkaho dabra i utwareńnia ustanowy, katoraja papraŭdzi pracawała by dziela karyści biednaty, pastanoŭleno utwaryć złučeny narodny bank rasiejskaj respubliki. Spaŭnicielnaja kamisija abjawiła ŭsie baukowyje operacii monopolijej hasudarstwa. Ciapierašnije banki i prywatnyje bankirskije kantory złučajucca z hasudarstwiennym bankam. Ab hetym złučeńni padrobnaści ustanowić asobny dekret“.

Hłaŭnaja spaŭnicielnaja kamisija pryniała dekret ušiemi hałasami pry płaci ustrymaŭšychsia ad padačy hołasu.

PIECIARBURH. (P.T.A.) Miž anhlickim pasolstwam i rasiejskim uradam ustanoŭlena uhoda ab hasudarstwiennych kurjerach. Rasiejskie kurjery buduć pryježžać u Anhliju na tych že warunkach, na jakich anhlickije jeduć u Rasieju.

BERLIN. (W.T.B.): Finlandzkaja deputacija, złoženaja z rajčaho Jelta, praf. Erycha i dyrektara Sario pryjechała siudy i była prynjata imperskim kancleram. Jana padała dakumenty, upaŭnamočyŭšyje jaje prasić u niamieckaho uradu pryznańnia niezaležnaści Finlandzii. U swaim memoryale deputacija adznačywaje, što Finlandzija s pryčyny wialikich kulturnych patreb asabliwa zacikaŭlena, kab jaje niezaležnaść pryznała-by Niamieččyna. Imperski kancler adkazaŭ, što niamiecki urad i niamiecki narod ščyra spahadajuć finlandzkamu narodu, ale pryznańnie Niamieččynaj niezaležnaści Finlandzii zaležyć ad uhody jaje z rasiejskim uradam, s katorym Niamieččyna wiadzie ciapier mirnyje pierehawory. Hetkaja uhoda tym łahčejša, što Trockij zajawiŭ niamieckim delehatam u Brest-Litoŭsku ab zhodliwaści Rasiei pajšci na sustreč damahańniam Finlandzii, kali apošniaja swiernecca z imi da rasiejskaho uradu.

Mirnyje pierehawory.

BREST-LITOUSK. 27. XII. Narady delehacii ab specyalnych sprawach trywali i siahońnia. Hetyje narady pasunulisia ŭpiarod nahetulki, što pryšłosia zrabić pieraryŭ, kab dać mahčymaść delehacijam abmieniacca dumkami sa swaimi uradami.

BREST-LIT. (W.T.B.) 28. XII. Na siahońniašnim trejcim zasiedańni maršałkawaŭ bołharski minister sudoŭ, Popow, katory addaŭ paśla maršałkoŭstwa haławie rasiejskaj delehacii, Joffe. Apošni wyskazaŭ nadzieju, što pačaŭšyjesia pierehawory zakončacca ŭdačna.

Na siahońniašnim zasiedańni było ustanoŭlena, što ekonomična i jurydyčna pierehawarywajučyjesia staroDny pawinny dawać sabie ŭzajemna takije prawy, jak i inšym dzieržawam. Umowilisia takže ab zwarocie strat cywilnym asobam i wajennym pojasie. Umowilisia wypuścić na wolu damoŭ wajenna-pałonnych i cywilnych pałonnych dy wiarnuć tarhowyje parachody. Uładžen skory pawarot dyplomatyčnych i konsulskich znosin, pastanoŭleno zaraz že spynić ekonomičnuju wajnu, adnawić tarhowyje znosiny i abmien tawarami.

Paśla rasiejcy padali hetkaje predłažeńnie:

„S pryčyny zajawy abiedźwych staron ab žadańni mira bez anneksii Rasieja wywiadzie swaje wojski z zaniatych čaściej Aŭstryi, Tureččyny i Persii, a centralnyje dzieržawy — s Polščy, Litwy, Kurlandzii i inšych zaniatych čaściej Rasiei. Zhodnie s prynCypam rasiejskaho uradu, apawieściŭšaho prawa ŭsich narodaŭ u miežach Rasiei na samaaznačeńnie, a ŭ tym i addzialeńnie ad Rasiei, nasialeńniu hetkich ziamiel dajecca ŭ najkaraciejšym časie prawa razwiazać pytańnie ab złučeńni ich s tym ci inšym hasudarstwam, abo ab utwareńni niezaležnaj dzieržawy. Pry hetym u ziemlach, dzie budzie adbywacca padača hołasu, nia mohuć być nijakije wojski, apryč nacyonalnych abo miejscowaj milicii. Hetak da razwiazki hetych spraŭ upraŭleńnie hetymi ziemlami astajecca ŭ rukach wybranych na demokratyčnych asnowach predstaŭnikoŭ miejscowaho nasialeńnia. Termin wywadu wojsk, padrobnaści i pačatak demobilizacii armii ustanaŭliwaje asobnaja wajennaja kamisija“. U adkaz na heta Niamieččyna, predłažyła ułažyć pieršyje dźwie staćci mirnaj umowy hetak:

Artykuł 1.

„Rasieja i Niamieččyna zajaŭlajuć ab kancy stanu wajny miž imi. Abiedźwie nacii pastanaŭlajuć žyć u miry i družbie. Niamieččyna (pry spadziewanaj poŭnaj uzajemnaści z jaje sajužnikami) była by hatowa zaraz-že paśla mira z Rasiejej i demobilizacii rasiejskich wojsk ačyścić ciapierašnije pazycii i zaniatuju rasiejskuju ziamlu, paskolku 2 artykuł nie kaže inačej.

Artykuł 2.

«Paśla taho, jak rasiejski urad, zhodnie sa swaimi prynсypami, abjawiŭ samaaznačeńnie usich žywučych u rasiejskaj dzieržawie narodaŭ, nikoha nie wyklučajučy, chacia by ŭ formie poŭnaho addzialeńnia, — jon prynimaje da swajho wiedama pastanowy, ŭ jakich wyjawiłasia wola narodaŭ Polščy, a także Litwy i Kurlandzii, dy Estlandzii i Liflandzii, ab poŭnaj dzieržaŭnaj niezaležnaści ich i wychadzie sa składu rasiejskaj impieryi.

Rasiejski urad pryznaje, što hetyje zajawy pry ciapierašnich warunkach treba pryznać za wyjaŭleńnie narodnaj woli, i hatoŭ pryznać wypływajučyje z hetaho paśledztwy. S pryčyny taho, što ŭ tych ziemlach, da katorych adnosiacca pamienionyje pastanowy, pytańnia ab wywadzie wojsk nielha razwiazać na mocy artykułu 1, — čas i sposab patrebnaho z rasiejskaho pahladu paćwierdžeńnia zroblenych užo zajaŭ ab addzialeńni narodnym hałasawańniem na šyrokich asnowach, pry katorym nie pawinno być nijakaho wajennaho nacisku, pawinny być abhaworeny i zaćwierdženy asobnaj kamisijej».

Bolej mieniej hetkujuž formułu padała i Aŭstro-Wenhrija.

Rasiejskaja delehacija pryniała hetyje zajawy da swajho wiedama i wyskazała swoj pahlad hetak:

„My ličym, što praŭdziwym wyjaŭleńniem narodnaj woli može być tolki zajawa, katoraja stanowić rezultat swabodnaj padačy hołasu ŭ prynaležnych ziemlach, ŭ katorych zusim nia budzie čužych wojsk. Z hetaj pryčyny my predłahajem i nastaiwajem, kab hety punkt byŭ wyłažen bolš jasna i padrobna. Adnak my hodzimsia na nazna-

čeńnie specyalnaj kamissii dziela razhladu techničnych warunkaŭ dziela wypaŭnieńnia hałasawańnia i naznačeńnia času dziela wywadu wojsk».

Pawodłuh chodu pierehaworaŭ možna pryznać, što pahlady dzieržaŭ, jakije wiaduć pierehawory, ŭ najważniejšych sprawach zhodliwy u šmat punktach, a ŭ inšych hetak blizki, što jość nadzieja dajšci uhody.

Stats-sekretar Kiulman 29. XII wyjechaŭ z Brest-Litoŭska i wierniecca 3. I wiečaram, bo 4. I pierehawory pačnucca iznoŭ.

Delehacii Aŭstryi, Boŭharyi i Rasiei ŭžo wyjechali.

PIECIARBURH. Urad zahadaŭ uparadkawać dom niamieckaho pasolstwa s pryčyny pryjezdu siudy paŭnamočnikoŭ centralnych dzieržaŭ.

PIECIARBURH. Niamieckaja deputacija dziela narad ab techničnych pytańniach pryjechała siudy.

WIENA. Aŭstryjacki mininister zahraničnych spraŭ, hr. Černin, pryjechaŭ siudy dziela narady s palityčnymi kruhami ab rezultatach mirnych pierehaworaŭ.

WIENA. Usie tutejšyje hazety z wialikim zdawoleńniem pišuć ab apawieščeńni warunkaŭ mira centralnych dzieržaŭ, katoryje nie dajuć mahčymaści Francii i Anhlii apraŭdywać dalejšuju wajnu zawajewacienymi metami centralnych dzieržaŭ.

ŽENIEWA. «Journal de Geneve» piše, štoFrancija, zdajecca nie daść nijakaho adkazu na rasiejskaje predłaženńie.

PARYŽ. Parlament. Minister zahraničnych spraŭ, Pišon, zajawiŭ:

„U toj dzień, jak Rasieja budzie mieć prawilny urad, zhodliwy z wolaj narodu, my budziem hatowy wiaści z im pierehawory ab našych wajennych metach i warunkach trywałaho mira“.

Parlament usiemi hałasami—384—wyskazaŭ uradu dawierje ŭ jaho palityce ŭ adnosinach da Rasiei. Hetak urad dajšoŭ wialikaj udačy.

Karespandentu «Journal» Pišon zajawiŭ, što jon nia wiedaje, čy mirnyje pierehawory Rasiei dojduć mety. Bolšewiki narušyli by swaje pryncypy, kalib prystali na ustupku Niamieččynie Kurlandzii. Litwy i Polščy.

LONDON. «Daily Mail» piše, što s pryčyny chwaroby Llojda Džordža anhlicki urad zdaleje zaniacca predłaženńiem Rasiei ab supolnych mirnych pierehaworach tolki cieraz niekolki dzion.

LONDON. «Manchester Guardian» piše s pryčyny niamieckich mirnych predłaženniaŭ:

«Predłaženńia niazhodliwy s teoryjej pabiednaj Niamieččyny. Praz doŭhije hady utwarylisia dźwie niezażyŭšyje rany u internacyonalnych adnosinach: heta: — Elzas-Lotarynhija i Tureččyna. Z hetaj pryčyny my pawinny prynacca, što na asnowie zroblenych predłaženniaŭ nia može być trywałaho mira.

Wilnia, 1 studnia 1918 h.

Małymi krokami, nieŭznak idzie padarožnik u swaju darohu, a ahlia-niecca nazad — i nie widać taho miejsca, skul wyjšaŭ. Małymi krokami, nieŭznak prażywajem my našaje žyćcio, a jak hlaniem na minuŭščynu, dyk wokam usiaho nie abnimieš.

Jak staŭpy wiarstowyje značać darohu padarožnika, tak hady značać pražytoje žyćcio, dajučy mahčymaść lahčej abniać wačyma toje, što pakinuli za saboj. I my daŭnym abyčajem na parozi Nowaho Hodu kidajem pahlad nazad: što daŭ nam—Hod Stary?

Doŭha, doŭha, sučasnaje pakaleńnie budzie apawiedać patomnym, čaho daznali my ŭ minułym hadu. Mnoha bied, mnoha śloz, całaje more krywi bačym za saboj, ahlanuŭšysia nazad... Tolki budučyj historyk našych časaŭ spiše praŭdziwym piarom, što pieražyli narody świetu ŭ 1917 h. — Ale nie darma lilasia kroŭ čeławieča, nie darma pakutawaŭ i naš narod biełaruski: bo na ziamli, pakrytaj krywawaj rasoj, uzrastajuć cudoŭnyje, dziŭnaj krasy kwietki.

«Wola dla ŭsich narodaŭ!»—woś klič demokracii ŭsich krajoŭ Europy. I pierad hetymi sławami, za katoryje pierad wajnoj tysiačy ludziej wandrawali pa etapam u Sibirskuju tajgu, ciapier skłaniajuć hałowy władary wializanych dzieržaŭ.

Adzin za adnym budziacca narody sotni hadoŭ hibieŭšyje ŭ niawoli, i tworać nowaje žyćcio. Hołas i wola narodnych mass — woś najwyšejšaja ŭłaść, najwyšejšy zakon.

Hetak blizka ad nas — na našych Biełaruskich ziemlach, addzielenych wajennym frontam, i na ŭsim abšary wializarnaj Rasiei razbita ažno da samych fundamentoŭ nienawisnaja ŭłaść samadzieržaŭnych caroŭ. Uzyšło ŭreści sonce woli i nad našymi zarubieznymi bratami,-biełarusami — i družna ŭzialisia jany za tworčuju nacyonalnuju rabotu. Narod naš zachacieŭ być sam saboj, zachacieŭ sam saboj upraŭlacca.

Spierša niaśmiełyje hałasy, žadaŭšyje skromna aŭtonomii Biełarusi ŭ miežach federacyjnaj Rasiejskaj respubliki; s kožnym dniom nabirajuć usio bolš siły i wahi. Bolej taho: biełaruski palityčny ideał pašyrajecca da swajho logičnaho kanca, i deputaty ad biełaruskich sialan na swaim ziezdzi wystaŭlajuć klič niezaležnaści.

Dla tej časci Biełarusi, jakaja znachodzicca za wajennym frontam, —heta niespadziewanaja nawina: chto moh spadziewacca, što dawoli budzie adnaho pramienia swabody, kab hetaja mnohamiljonnaja siermiažnaja hramada wyjawiła hetkuju siłu i tworčy razmach? I my, z radaściu uhiedajučysia na pracu našych bratoŭ za frontam, mimawoli zwiertajem pahlad swoj na ziemli okupacii: što tut zrabili biełarusy za 1917 hod?

Nie 1917, a papiarednija hady adkryli pierad biełarusami z hetaho boku frontu mahčymaść šyrokaj nacyonalnaj pracy. Praŭda, mahčymaść bolš teoretyčnuju: bo na praktyce praca hetaja — biaz hrošy, biez patrebnaho čysła čynnych rabotnikoŭ, spatykajučy praškody z roznych bakoŭ,—ale mahła normalna razwiwacca. Ale słušnaja, sprawiadliwaja sprawa nie zapropała ad hetaho, — jak ni cikawali na jaje zaklatyje worahi biełaruskaho narodu. „Boh pamože — proci siły, Praŭda wyjdzie, jak zmahiły! — kaže narodnaja prykazka. I hetak zdaryłosia z našaj praŭdaj: ŭžo ŭ 1917 hadu my bačym wialikije biełaruskije nacyonalnyje zdabyčy, paŭstaŭšyje dasłoŭna z ničoha. Pamału spačynajuć abjaŭlacca nowyje ludzi — świadomyje biełarusy ŭ katorych hołasna pramowiło ich pryspanaje biełaruskaje sumleńnie. Uzrastaje nowaje pakaleńnie biełaruskaj moładzi, i množycca ściah biełaruskich narodnych wučycieloŭ, a čysło škoł biełaruskich siahaje sotni. U Wilni — stalicy kraju — ładziacca nowyje biełaruskije hramadzkije orhanizacii, staŭlajučy sabie roznarodnyje i ŭsio bolš čyślenyje hramadkije zadačy. Orhanizujucca biełaruskije wučycieli. Tworacca tawarystwy: apieki nad dziaćmi „Zołak“, Biełaruskaje Nawukowaje Tawarystwo, Biełaruski Centralny Sajuz Nacyonalnych Hramadzkich Orhanizacij. U Wilni i wakolicach adkrywajucca biełaruskije prytułki dla biednych dziaciej. A pobač razwiwajecca wydawieckaja rabota: wychodzić cely rad knižek dla škoł, literaturnych tworaŭ, palityčnych brašur i listkoŭ.

Ažyŭlajecca šyrejšy palityčny ruch — jak miž intelihencijej, tak i miž rabočymi masami. U Biełaruskim Klubie adbywajecca rad lekcij, referataŭ i hutarak na sučasnyje palityčnyje temy. Tam-że 30 wieraśnia zbirajecca pieršy publičny biełaruski mitynh, katory padaje hołas usiaho orhanizowanaho biełaruskaho hramadzianstwa miesta Wilni i wustami bolš čym 200 predstaŭnikoŭ usich kruhoŭ i ŭsich palityčnych kirunkaŭ wyskazywaje palityčnyje damahańnia biełarusaŭ. A śledam za hetym — jak rezultat adnadušnaści ŭsich biełarusaŭ — ładzicca ŭ Wilni «Orhanizacyjny Kamitet dziela sazywu Biełaruskaj Konferencii» i ŭ čyśle členaŭ jaho bačym predstaŭnikoŭ usich partyjnych hrup i ŭsich stanaŭ, u tym liku biełaruskaho katalickaho i prawasłaŭnaho duchawienstwa. I ŭsie jany družna pracujuć dziela palityčnaho wyzwaleńnia našaho kraju, staptanaho wajnoj, razarwanaho na časci wajennym frontam. Palityčnyje ideały biełarusaŭ prynimajuć zusim realnyje formy i znachodziać žywy wotklik miž usiej krajowaj demokracijej.

Samy kaniec hodu prynios nam zapawiedź skoraho miru. I heta daje biełarusam nowuju enerhiju da pracy: jany razumiejuć, što nastupaje dla ich moment prawiadzieńnia ŭ žyćcio ich nacyonalnych ideałaŭ, napružajuć słabiejučyje ŭžo ad doŭhaj raboty ruki i napieradodni Nowaho Hodu wyskazywajuć wieru, što cieraz hod — na čarodnym darožnym staŭpie — buduć załatymi literami napisany słowy:

«W o l a i N i e z a l e ž n a ś ć».

My ćwiorda wierym u heta i žyčym ŭsim bratom našym z abodwych bakoŭ wajennaho frontu dawoli sił, kab tyje słowy abiarnulisia ŭ dzieła. My skłaniajem hałowy pierad tymi, što doŭhije hady ŭ ciažkim trudzie zakładali padwaliny nowaj doli dla Narodu Biełaruskaho, i kličem razam z našym piešniarom:

„Daj Boh ščaście wam i dolu
„Usim, chto ślozy praliwaŭ,
„Chto u biednym rodnym polu
„Ziernie praŭdy zasiewaŭ“!

Uwahi na časie.

(Na parozi Nowago Hodu).

Wilejny numer hazety «Dziennik Wileński» nadrukawaŭ u dadatku staćciu p. Jana Obsta pad zahałoŭkam „Z przeszłości Wilna“ (szkice piórkiem). Heta bytcym albom abrazoŭ, katoryje uwiekawiečywajuć roznyje historyčnyje momenty z roŭna ŭsim nam darahoj minuŭščyny Wilni. My zusim spahadajem žalbie aŭtara na toe, što dahetul nie abjawiŭsia taki artysta-malar, katory, jak Matejko Krakawu, achwiarawaŭ-by swoj gienij minuŭščynie radzimaho miesta, adčuŭ-by ŭsiu krasu hetaj minuŭščyny, zrazumieŭ by hołas jaje i pryzyŭ da sučasnych pakaleńnioŭ. Bo zadaču hetu wypaŭniŭ tolku časciu p. Bułhak swaimi fotohrafijami.

— — — — — — — — —

Užo ŭ pačatku staćci p. Obsta my spatykajemsia z niespadziewkaj,—praŭda, miłaj. Každučy ab cudoŭnym abrazie N. Dz. M. Wastrabramskaj, Jana nazywajecca tut nia tolki „Karalewaj Karony Polskaj“, ale i „Wialikaj Kniahiniaj Litwy“. Na pahlad, heta — drabnica i jak bytcym nie maje wahi,—ale lišnie pawolny chod polskaj palityčnaj myśli ŭ Litwie, uporstwa, niepašana pahladaŭ praciŭnikoŭ, čym adznačywajecca stanowišče wilenskich palakoŭ, nawučyli nas bačyć u naležnym aświatleńni i aceniwać adbytuju ŭžo ewolaciju. Kamu ŭsio heta wiadoma, toj zrazumieje wahu faktu, što hłaŭny i ŭ Wilni jadyny polski orhan pryznaŭ niemahčymym pieresadžywać ciaper na tutejšy hrunt dobry adno dla Pošču tytuł «Karalewy Polskaj Karony», a hetym samym apawieščaje patrebu abjawić N. Dz. M. Wastrabrmskuju za „Wialikuju Kniahiniu Litwy“. My zusim dobra razumiejem, što kožyn u swajej *prywatnaj* malitwie može zwiertacca da Maci Božaj, nazywajučy Jaje, jak jamu chočecca: Karalewaj, Panlaj, Monarchiniaj, Uładyčycaj, Carycaj i t. d.; ale nas zaŭsiody wielmi dziwiło i dziwić *publičnaje* ŭžywańnie ŭ niekatorych kaściołach miesta Wilni i kraju palityčnaho—asabliwa dla nas—ciemnu ŭ hetaj inwokacii: «*Karona*», bo hetaje słowa, jak wiadoma, ad wiakoŭ staŭlałosia suproć druhoha terminu: «*Litwa*». I heta było tym bolš dziŭna, što tut pastanowa wynasiŭ nia hołas jadynaj prawamocnaj u hetkich sprawach zakonnaj dyecezijalnaj ułaści (— jana zaŭsiody staralasia roŭna adnasicca da ŭsich), a tolki asabistym sympatyjam paadzinokich asob — pawinny my byli dziakawać za henuju nawinu ŭ Litwie. Tolki niedaŭna—musić kirujučysia pačućciom dalikatnaści ŭ adnosinach da tutejšych narodaŭ, — u inšych kaściołach pakinuli užywać pryniesienaj siudy z-za Niomana inwokacii, dyj jana, badaj, chutka ŭ nas wywiadziecca zusim. Hetak pamału, ale nieustanne idzie ŭpiarod zdarowaja palityčnaja krajowaja dumka. I my z radaściu witajem i adznačywajem tut henaje wystupleńnie p. Obsta.

— — — — — — — — —

Zatoje niepryjemna adznačywać fakt, što p. Obst nia chacieŭ zrazumieć pryčyn wyšejšaj natury (jak žadańnie dajści niezaležnaho bytu), katoryje kirawali pastupkami «zdradliwaho» Witaŭta. Dy ŭžo zusim niesmačnaje ŭražeńnie wyzywaje cieraz mieru častaje užywańnie, jak „epitethon ornans“ da Žmudzi, słoŭ: «zdradzieckaja», mściwaja, „zdradliwaja“. Hetak historyčnai myśli napiarod nakidajecca šablon i hwałam schematyzujecca historyja kraju, niezwyčajna zabłutany pawodług swajej natury fakt.

— — — — — — — — —

Ješče niekalki słoŭ hože skazać ab tym, što piše p. Obst ab unii s 1401 hodu. Nam, nieŭdziačnym, ciepnna napaminajuč jakujuś z unij, — heta užo taki zwyčaj u Litwie! „My chacieli z Wami..., a Wy ciapier wos jakije!“ — hetak nam na roznyje tony paŭtarajuć. Horodło-Lublin, Lublin-Horodło... Hetki sposab myśli robić češć bolš sercu hetkich ludziej, čym ich rozumu. Bo s pryčyny nieŭdačy ŭsich unij i — jak heta pryznaje kožyn biezstaronny — zusim jaŭna pahibielnaho ŭpływu ich na razwićcie i kulturu biełaruskaho i litoŭskaho narodaŭ, narody hetyje nia chočuć na saboj polskaj apieki, a, wieručy ŭ sprawiedliwaść swajej sprawy i ŭ swaje ŭłasnyje siły, pačynajuć budawać swoj niezaležny byt. Heta zusim nie značyć, kab Polšča adhetul na mieła mieć niakaho kulturnaho ŭpływu na Litwu i Biełaruś, a jany kab adkidali už kožyn špiely płod polska kultury tolki tamu, što jon — polski. Naadwarot, čym m i e n š pałaki buduć ciapier nakidacca, tym c h u t č e j može pačacca uzajemny abmien kulturnych cennaściej. Kožyn twor polskaj myśli, piera, dołata i pendzla, kali budzie mieć praŭdziwuju cennaść i ahulna-ludzkuju wahu, budzie biazsporna acenien i pryznan u Biełarusi i Litwie. Ale ciapier, miły susiedzie, nie zawierniеš ahłobli kałos historyi, a unii ŭžo utracili swaju moc. Adnak, heta nie wyklučaje ŭ budučyni dobra-susiedzkaho žyćcia wolnych z wolnymi, roŭnych z roŭnymi.

— — — — — — — — —

Kab że Nowy Hod daŭ usim lepšyje warunki bytu!

S.

U Wilni i wakolicach.

× **Spatkańnie Nowaho Hodu.** U Biełaruskim Klubie u nawhodni wiečar adbudziecca dla členaŭ i haściej (pawodłuh zaprošeńnia na piśmie) spatkańnie Nowaho Hodu. Bahataja artystyčnaja prahrama. Pačatak a 9 hadz. wiečara.

U Ahulna-Rabotnickim Kulturnym Sajuzie sustreča Nowaho Hodu ładzica ŭ sali Krejngela (Ludwisarskaja 4). Prahrama wiečara wielmi bahataja: žanočki chor pad zahadam p. M. Kimontt, ihra na skrypce — p. W. Bohušewič, ihra na fortepjanie — p. M. Kimont, piejańnie — pp. M. Trzeciak i P. Baroŭski. Pačatak a 7½ hadz. wiečara.

× Orhanizacyjny Kamitet dziela sazywu Biełaruskaj Konferencii u Wilni na apošnim swaim zasiedanńi pryniaŭ troch nowych členaŭ: P. Kiršeŭskaho, W. Zaleskaho i M. Rodziewiča.

× Biłaruskaja Batlejka. Na pieršy dzień Kalad dzieci z biełaruskaho prytułku «Zołak» zhulali Batlejku ŭ Biełaruskim Klubie. Usie mieli wielmi lubaje ŭradžeńnie z dziacinaje hulni. Dzieci hulali pieražywajučy roli, horača i z rozmacham; nadta dobraje wypaŭnieńnie rolaŭ i pieknata układu robili całaść zapraŭdy zachopliwajučaj.

U pieršym abrazie anioł abwieščaje pastuškom naradžeńnie Syna Božaho a pastuški piajuć kaladnyje pieśni z biełaruskich kantyčak. Paśla zwyčajnyje pastaci Herada, djabła i śmierci. Abraz druhi česć addanaja Jezusu Trama Karalami i pastuški iznoŭ piajuć pieśni, piekna ŭłoženyje z wieršaŭ biełaruskaho paety Janki Kupały. Jak chapaje za serce, kali hetyje dzieci ŭ baćkaŭskaj mowie piajuć:

«Addajcie sonce naša nam!
Addajcie sławu našu nam!
Addajcie pieśniu našu nam!»

Abraz treci poŭny žyćcia: chłopčyk i kaza — charakterny — a paśla skoki Lawonicha — skakanyje z razmacham. A nad usim łunaje znak swajho nacyonalnaho i dziacinaja świežaść. I mimawoli prychodzić udum: tut u hetaj moładzi budučyna naša — budučyna biełaruskaho narodu.

× Aświačeńnie prytułku T-wa «Zołak». U dzień kući 24.XII. a 3 hadz. adbyłosia aświačeńnie prytułku T-wa «Zołak». Na wyświačeńni byŭ Urad Tawarystwa i niekolki predstaŭnikoŭ biełaruskich dobračynnych i kulturnych orhanizacij. Ksiondz Tołočko skazaŭ niekolki ciopłych słoŭ da dziaciej u biełaruskaj mowie; dzieci witali ksiendza pieśniaj: „O Bože, Spasie naš".

Paśla wyświačeńnia Urad Tawarystwa i hošci spažyli razam z dziaćmi kućciu. Miłaje nastrajeńnie wyzywali dziciačyje choralnyje śpiewy kaladnych piesień.

+ Achwiara. Ks. Elert, probašč u św. Jana, achwiarawaŭ 20 m. dla prytułku „Zołak".

× Paminalny wiečar. U tuju subotu a 6 hadz. wiečara u cyrku na Łukiškach adbyŭsia paminalny wiečar u pamiać pamieršaho nidaŭna u Odessi žydoŭskaho paeta Abramowiča.

× Adkrytki z biełaruskimi typami. Wyšła nowaja seryja — 8 štuk adkrytak z zbiełaruskimi typami pawodłuh fotohrafij Jana Bułhaka, wydańnie Biełaruskaho Wydawieckaho Tawarystwa.

× Kurs rubla. S pryčyny ŭdačnaho chodu mirnych pierehaworaŭ z Rasiejej kurs rubla ŭ neŭtralnych hasudarstwach šybka uzrastaje. Ješče niedaŭna za 100 rub. u Šwejcaryi dawali tolki 60 frankaŭ, a ciapier dajuć 85 fr.

× Rwanyje «niamieckije rubli» nieświadomyje ludzi časta addajuć za nižejšuju canu. Heta ni na čym nie asnowano. Bumažki, na jakich jošć numery, u kožnym stanie prynimajucca pa pakazanaj canie wa ŭsich uradowych ustanowach.

× Dziela niščeńnia myšej i pacukoŭ. možna karystacca kulturami tyfusu. Atrymać ich možna praz usie wajennyje ustanowy z labaratoryi Ober Ost, addzieł VII-a. Pačka z apisańniem sposabu užytku kaštuje 1 m. 25 fen.

× Samahubstwa. U chronice možem adznačyć nie bywała wialikaje čysło samahubstw, jakoje było u druhoj pałowie apošniaho miesiaca staroha hodu. Najbolej samaŭbiŭcaŭ daje sfera ludziej paŭšych moralna. Woś za hety čas skoraj pomačču zarehistrowanyje samaŭbiŭstwa:

Apolonja Sawickaja, 19 hadoŭ, prostytutka (Rudnickaja wul. 6) atrucišasia sublimatom.

Marja Hryboŭskaja, 20 h., prostytutka (Suboč 3) atrucišasia sublimatom. U karetce skoraj pomačy jaje adwieźli u balnicu Sawič.

Helena Jelenskaja (W. Stefanoŭskaja 25) prostytutka 24 hadoŭ dziela samaŭbiŭstwa napiłasia sublimatu. Jaje adwieźli u balnicu Sawič.

Haspadar lupanaru niejkij Mikoša, 30 hadoŭ (Wostrabramskaja 18) napiŭšysia pjany, wypiŭ dziela samahubstwa sublimatu.

Saul Ass, byŭšyj milicjant, 19 had., chacieŭ atrucicca jodam. Jaho adwieźli u Žydoŭskuju balnicu.

× Ad čadu. Na Wostrabramskaj wul. 13 učadzieŭ Ludwik Pupiałło. Jaho adratawali.

Na wul. Sawič 4 učadzili Jurkanskije (maci z dačkoj). Susiedzi zhledzieli heta i wyzwali skoruju pomač, katoraja adratawała Jurkanskich.

× Pad wozam. Na churmana, Fabijana Sławinskaho, pawaliŭsia woz z drewam i wielmi jaho skalečyŭ. Jaho ŭ karetcy skoraj pomačy adwieźli u balnicu Sawič.

× Nieščaslіwyje zdareńni. Na Žmudzkim zaw. pawaliłasia i słamała sabie nohu Fejga Delackaja. Jaje adwieźli ŭ Žydoŭskuju balnicu.

Na Krupowym zaw. Wiktoryja Rodziewičowaja, 50 had., złamała nohu. Jaje adwieźli ŭ balnicu u miastowaj sali.

× Temperatura. Najwyszejszaja i najnižejšaja temperatura za apošnije dni była dawodłuh Celsija):

	najwysz.	najniž.
26—27	0,5	9,0°
27—28	+ 2,0	— 3,5°
29—30	+ 2,3°	— 0,9°
30—31	— 0,5°	— 6,6°

Z USIAHO KRAJU.

ŚWISŁOČ. Čaćwiorty kurs u tutejšaj biełaraskaj wučycielskaj seminaryi pačniecca nie 15 studnia, jak u nas pisałosia, a tolki 1 lutaho. Kandydaty mohuć ješče zapisywacca u stadthaŭptmanoŭ i krejshaŭptmanoŭ.

BIEŁASTOK. Naše miesto atrymliwaje wadu z artezyjskich studzień kala miastečka Wasilkowa, pabudawanych 26 hadoŭ tamu nazad i kaštawaŭšych wialikije hrošy. Adhetul wada wodaprawodam izie ŭ wialiki basejn u 2 wiarstoch, u katorym zmieščajecca da 100.000 wiodzier. Adhetul wada pa trubach idzie ŭ Biełastok i razychodzicca pa ŭsim mieści. Adstupajučy rasiejcy pamykalisia papsawać wadaprawod, ale škody byli niewialikije i ŭžo papraŭleny. Hetak Biełastok maje zdarowuju wadu da picia, rožniučysia hetym ad inšych miest kraju.

BIEŁASTOK. Hetymi dniami iznoŭ wykryli patajny brawar. Haspadar jaho apraŭdywaŭsia pierad sudom wielmi cikaŭna: s pryčyny blizkaho mira jon chacieŭ wyhnać harełki, kab «palić» mir. Adnak, sud nie prystaŭ na hetkaje tłumačeńnie i zasudziŭ jaho zapłacić štraf.

BIEŁASTOK. Adzinoka žyŭšaja pry Surażskaj wul. Sorel Grynšpan uziała s saboj u spalniu harčok z wuhallem, ad katoraho uzniaŭsia pažar, i kabieta henaja zhareła.

MICHAJŁOWA, biełast. paw. Tut adkryła publičnaja balnica, patreba katoraj wyjaŭlałasia ŭžo daŭno.

SEJNY. Niamieckije ŭłaści pazwolili adkryć tut litoŭskuju himnaziju. Pakul što, adkrywajecca tolki pieršy kłas.

MINSK. Rasiejski pasoł pry Watykanie prysłaŭ z Rymu ŭ Piecіarburh telehramu, što ks. Łozinski naznačen za minskaho biskupa.

WIESTKI Z RASIEI.

ŠTOKHOLM. Hazeta rady rab i sałd. «Izwieścija» drukuje rasiejska-japonskuju umowu pad zahałoŭkam: «Tajnaja umowa miž Rasiejej i Japonijej ab supolnym arużnym wystupleńni proci Ameryki i Anhlii na Dalokim Uschodzi nie pażniej 1921 hodu». Umowa składajecca s 6 punktaŭ.

PIECIARBURH. (W.T.B.) P.T.A. apawieščaje:

21 śniežnia my raskryli tajnuju telehramu da francuskaj missii na rumynskim fronci, katoraja zahadywała francuskaj missii paddzieržywać blizkije znosiny z ukrainskaj radaj, abiacaŭšaja paddzieržywać ład i zrabić mir tolki za zhodaj sajužnikoŭ.

Heta telehrama nia tolki pakazwaje, što sajužniki paddzieržywajuć zusim stanoŭča ŭsie warožyje kroki proci mira i pieciarburskaho uradu, ale i što ukrainskaja rada jdzie popleč s sajužnikami, baroniačy interesy bahatych sielan i buržuaznaj intelihencii proci sielanskaj biednady i rabotnikoŭ. Telehrama wykrywaje intryhi ukrainskaj rady proci mira. Proci biazstydnych pastupkaŭ francuskich hienerałaŭ buduć učynieny kroki. Francuskaja misija paznaje, što Rasieja — nie Afryka.

KOPENHAGA. Ukraincy zaniali biez praliććia krywi hłaŭnuju kwateru 14 armii na pałudzienna-zachodnim fronci. Praciwiŭšyjesia wojski byli abiazbrojeny. U ich uziaty harmaty i streiby. Hienerał Ščerbačew zajawiŭ, što pa zahadu Ukrainskaj respubliki jon pryniaŭ hłaŭnuju kamandu na pałudzienna-zachodnim i rumynskim frontach, kab baranić ziemli respubliki. Ukraincy zaniali także wahzał Brail u Rumynii i abiazbroili 48 połk.

PIECIARBURH. (Hawas). Sekretaryat Ukrainy apawieščaje manifest, što jon pryznaje zamireńnie i na ukrainskim fronci.

PIECIARBURH. Krylenko apawieščaje prykaz pa armii, każučy, što jak pakazwajuć dakumenty, urad Kierenskaho padhataŭlaŭ dalejšuju wajnu na 1918 hod.

PIECIARBURH. Trockij pasłaŭ kapitanu Łuckamu ŭ Charbin telehramu:

«U adkaz na waše daniasieńnie, što miejscowyje ŭłaści prasili pomačy u zahraničnych wojsk, zahadywaju ŭraz že areštawać usich čynoŭnikoŭ, katoryie tak ci siak zamiešany da hetaj sprawy. Adkaz za paradak u Charbinie uskładaju na was».

PIECIARBURH. Dyrektar mižnarodnaho banku, Wyšniegradzkij, i azijackaho banku, Putiłow, areštowany z pryčyny taho, što u hienerała Aleksiejewa pry arešci znajšli ich piśmy da Milukowa.

PIECIARBURH. Rada narodnych kamisaraŭ uładziła sprawu ab pensii žaleznadarožnikam. Usia Rasieja dzielicca na 10 akruhoŭ, a žaleznadarožniki — na 14 kategoryj. Najmienš płaciać pieršaj kategoryi ŭ Sibiry: 145 rub. u miesiac. Najbolš — 14-ja kategoryja ŭ Piecіarcurzi: 510 rub. u miesiac. Drukarnia „Birž. Wied." zaniata dziela patreb hłaŭnaj kamisii Rady.

ŠTOKHOLM. 29.XII. Haława finlandskaj uradowaj deputacii, Krypenberg, pračytaŭ pierad karalom ad imi finlandzkaho uradu zajawu, ŭ katoraj miž inšym skazano:

„Finlandzki sejm i finlandzki narod abjawili Finlandziju za wolnuju i niesaležnuju dzieržawu. Hetak finlandski narod razarwaŭ zwiaž z Rasiejej, utworenuju ŭ 1806 hadu. Zwiaž henaja nie apirałasia ni na jakich kulturnych ani historyčnych tradycijach. Finlandzija zwiertajecca da wolnych dzieržaŭ świetu s pryzywam pryznać jaje poŭnuju niezaležnaść... Finlandzija spadziajecca, što Šwecija pryznaje sprawiadliwaść kroku, ŭčynienaho finlandzkim narodam, i zawlaže pryjaznyje znosiny s finlandzkim uradam".

Karol adkazaŭ finlandzkaj deputacii:

«Ja dziakuju wam za pryniesienuju wiestku. S pryčyny supolnaj minuŭščyny ŭ ściahu stalećciaŭ Šwecija zaŭsiody cikawiłasia dolaj Finlandzii. Ja i moj urad achwotnie pryznajem Finlandsiju niezaležnaj dzieržawaj. Wiedama, treba pryniać pad uwahu i pahlady druhich hasudarstw."

Oficyalnaja finlandzkaja deputacija pajechała u Chrystyaniju i Kopenhagu. Druhaja znachodzicca ŭ Berlinie, trejciaja wyjechała ŭ London, Hawr i Paryž, a čaćwiortaja ŭ Wašyngton.

Z usiaho świetu.

BABADAG (u Rumynii). Nacyonalny kogres Dobrudžy ŭsiemi hałasami pryniaŭ rezoluciju ab pryłučeńni ŭsiaje Dobrudzy da Boŭharyi.

ŽENIEWA. Na francuskim zjeździ prafesyonalnych sajuzaŭ u Klermon-Ferran Merem sażadaŭ mira ŭraz na asnowie prahramy bolšewikoŭ. Jon baraniŭ Trockaho i jaho prahramu ad napaści francuskich hazet. S pryčyny jaho pramowy na zjeździ čuć nie uzniałasia bojka.

LONDON. Na kongressie rabotnickaj partyi Henderson miž inšym skazaŭ:

„Kali ad rabotnikoŭ žadajuć nowych achwiar, dyk jany trebujuć akuratnaho zawiereńnia, što hetkije achwiary pojduć dziela zdabyćcia pačesnaho i sprawiadliwaho mira. Pabieda sajužnikoŭ pawinna być pabiedaj narodnaj woli i nacyonalnaho samaupraŭleńnia.

WAŠYNGTON. Amerykanski urad maje dokazy, što stanowišče bolšewikoŭ zdabywaje prychilnikoŭ i ŭ Amerycy. Wilson zajawiŭ, što jon uraz-že ŭčynić patrebnyje kroki, kali zakonu budzie zroblen arużny adpor abo kali ahitatary zrobiać sproby gwałtu.

RYM. Jak piše adna z italjanskich hazet, ks. arcybiskup Ropp, mitrapalit katalicki ŭ Rasiei, zaprošen Św. Ajcom u Rym dziela zdačy sprawy ab katalickim kaścioli ŭ Rasiei. Ks. mitrapalita ŭ Rymie ždu u pieršych dniach studnia.

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieščennia.

28. XII. Zachodni teatr:

Na paadzinokich punktach frontu— žywiejšyj ahoń artyleryi. Na ŭschodzi ad Lunewil uslaty pałonnyje.

Italjanski teatr:

U dzień byŭ ahoń na płoskahoryi Asjaho i chrybcie Tomba.

29.XII. Zachodni teatr.

Front Ruprechta - Bawarskaho: Na paadzinokich adrezkach frontu u Flanryi, na poŭdni ad Skarp, pry Grenkur i Gonlje ahoń u wiečary krapčeŭ.

Front niamieckaho Naślednika: Na paŭnačy ad Kurtkon našy razwiedčyki ŭziali francuskich pałonnych.

Italjanski teatr:

Ataka italjancaŭ na wiaršyny na ŭschodzi ad Monte Tomba adkinuta ahniom.

30.XII Zachodni teatr.

U zawaroci Ipra, na poŭdni ad Skarp, na uschodnim bierazi Maasu — žywiejšaja čynnaść artyleryi. Razwiedki na anhlickim fronci i ŭ Argonnach.

Italjanski teatr.

Na chrybcie Tomba i na adrezku Pjawe, naabapał Federobba, paabiedzi išli wostryje artyleryjskije i minamiotnyje bitwy.

Kala wajny.

LONDON. (Raŭter). Admirałciejstwo apawieščaje:

U načy z 22 na 23 śniežnia la Hołandzkaho uzbiarežža pry tumannaj pahodzi zatanuli ad min ci torped 3 anhlickije minanoscy. Pry hetym pahibli 13 aficeraŭ i 100 matrosaŭ.

BERLIN. Pawodłuh wiedamaści ahienctwa „Hawasa“, niamieckaja padwodnaja łodka, zatapiŭšaja francuski krejser „Sato Reno“, sama pry hetym pahibła. Ludzi blizka ŭsie wyratawany.

BERLIN (W.T.B.). U paŭnočnych wodach niamieckije padwodnyje łodki iznoŭ zatapili 18.000 tonn.

BERLIN. (W.T.B.). U Irlandzkim mory za apošnije 5 dzion zatopleno 18.000 tonn.

BERLIN. (W.T.B.). Niamieckije padwodnyje łodki zatapili znoŭ u Sarodziemnym mory 9 aružnych parachodaŭ jomkaściu razam bolš za 30.000 tonn.

Spisak biełaruskich knižek.

Wiedajučy canu knihi, najlepiej prysłać hrošy napierad hetak tamiej kaštuje pierasyłka.

Biełaruskije teatralnyje twory.

Хам. Абраз у 4-х дзеях, Э. Ожешко . . . — 75
Сватаньне. Жарцік у 1-й дзеі, А. Чэхова . . . — 20
Мядзведзь. Жарцік у 1-й дзеі, А. Чэхова . . . — 30
Міхалка. Камэдыя у 1 дзеі . . . — 30
На рэвізіі. Абраз у 1 дзеі Кропіўніцкаго . . . — 35
Пашыліся ў дурні. Жарт Кропіўніцкаго у 3 дзеях . . . — 65
Як яны жаніліся. Жарт у 1 дзеі Валодськаго . . . — 30
„Паўлінка“, камэдыя у 2 дзеях Я. Купалы . . . — 70
Snatworny Mak. Scena dla dziciaczych teatroŭ . . . — 15
Betlejka . . . — 5

Wilnia, Zawalnaja 7. Biełaruskaja Kniharnia.
Wilnia. Wallstrasse 7, Weisruthenische Buchhandlung, W. Łastoŭski.

Drukowana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej.